

Рисунок 1 – Структура ієрархічної спільноти Рисунок 2 – Структура мережевої спільноти

Отже, для подальшого аналізу ВС, що можуть містити корисний контент, необхідно брати до уваги два види структур спільнот – ієрархічний та мережевий.

Список використаних джерел

1. Трач О. Р. Математичне та програмне забезпечення організації життєвого циклу віртуальних спільнот: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. техн. наук. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 172 с.
2. Закон України «Про інформацію». *Відомості Верховної Ради України*. № 2658-ХІІ від 02.10.92 у редакції від 02.06.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
3. Пелешишин А. М., Кравець Р. Б., Серов Ю. О. Аналіз існуючих типів віртуальних спільнот у мережі Інтернет та побудова моделі віртуальної спільноти на основі веб-форуму. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 699: Інформаційні системи та мережі. С. 212–221. Бібліографія: 29 назв.

Чепелюк Ю. В., аспірант
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

ГЛОБАЛЬНА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ НОВИХ ФОРМАТІВ ДИПЛОМАТІЇ

Період кінця ХХ – початку ХХІ ст. ознаменувався стрімким науково-технічним розвитком і кардинальними політичними змінами, зумовивши значні зрушення у міждержавній взаємодії. Якщо у другій половині ХХ ст. на структуру міжнародних відносин впливали відкриття в ядерній фізиці, то сьогодні провідними напрямками науково-технологічного прогресу, що впливають на міжнародну політику, стають здобутки, пов'язані з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Жодна інша технологія не змогла так диверсифіковано впровадитися в усі сфери життєдіяльності суспільства, держави та людське буття. Їх безпосереднім політичним наслідком революційного впливу на сферу міжнародних відносин стала прискорена трансформація сфери дипломатії. Збільшення швидкості обміну інформацією сприяє інтенсифікації міжнародних

контактів, водночас взаємодія з представниками інших країн перестає бути прерогативою дипломатичних працівників. З'являється дедалі більше учасників міжнародної діяльності, ускладнюється порядок їхньої взаємодії, отже, міжнародне співробітництво дедалі менше контролюється державою. Перевагами такої системи є, зокрема, більші можливості суб'єктів міжнародної політики реалізовувати власні інтереси та здійснювати реалістичну дипломатію, а недоліками – підвищення складності визначення зовнішньої політики країн, стратегічних партнерів та ін. Цей факт підтверджують і дослідники, які наголошують, що «сьогодні дипломатія значною мірою має багатосторонній характер, який передбачає участь більше, ніж двох сторін в обговоренні та вирішенні проблемних питань. Внаслідок цього у світовій дипломатії сформувався новий напрям – “багатостороння дипломатія”, розвиток якої обумовлений тим, що вона “відкриває можливості для колективного управління взаємозалежністю» [3, с. 24–25].

Численні актори дипломатії, серед яких різні рухи – етнічні, релігійні тощо, суспільні організації й експертні кола, які зосередили свою увагу на традиційних дипломатичних проблемах – пошуку згоди в конфліктних ситуаціях, надання посередницьких послуг тощо [3, с. 28], забезпечують «неофіційну, неформальну взаємодію між учасниками конфлікту, метою якої є розробка стратегій, вплив на суспільну думку, а також організація людських та матеріальних ресурсів, які б могли сприяти вирішенню конфлікту» [3, с. 28]. Загалом виокремлюють дев'ять напрямів сучасної, так званої багатоканальної, дипломатії: 1) офіційна, урядова, чи миротворча діяльність через дипломатію; 2) неурядова, але водночас професійна дипломатія; 3) дія через бізнес або торгівлю; 4) дія через особисту участь (дипломатія громадян, добровільні організації, неурядові організації та зацікавлені групи); 5) інтеграція в дипломатію через дослідження, навчання та освіту; 6) активізм, адвокація та лобізм; 7) релігійна діяльність; 8) фінансування або надання ресурсів; 9) комунікації та діяльність через ЗМІ, формування та дослідження громадської думки [4].

Використання у сфері дипломатії соціальних платформ і загалом можливостей інформаційно-комунікаційних технологій зумовило появу так званої віртуальної дипломатії у значенні дипломатії «сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, що розвивають і можливості прийняття рішень, і координацію, і комунікацію зовнішньополітичних установ» [2, с. 82]. Віртуальна дипломатія намагається реалізувати поставлені завдання зовнішньої політики країни, а також захисту прав та інтересів держави, її установ і громадян за кордоном шляхом використання соціальних медіа, інтернет-телефонії, відеоканалів тощо. «Віртуальна дипломатія – це такий різновид дипломатичної діяльності держави, який спрямований на створення позитивного іміджу країни, представлення її національних інтересів та роз'яснення цілей й основних завдань зовнішньої політики країни, а також формування бажаної світової громадської думки, міжнародного авторитету» [1, с. 139]. Зміст нового формату дипломатії полягає у відсутності чіткої межі між внутрішніми, зовнішніми проблемами та аудиторіями. На цьому акцентують і сучасні дослідники, наголошуючи, що «дипломатія в інформаційну добу повинна об'єднати широкий спектр економічних, соціально-культурних, екологічних, наукових та правових факторів, в поєднанні з традиційними політичними та військовими, а також брати до уваги появу нових акторів міжнародних відносин (урядові та неурядові організації, корпорації та приватні особи, а також зростання кількості регіональних та наддержавних урядових об'єднань), які можуть напряму спілкуватись з іноземними колегами без участі дипломатів або МЗС» [1, с. 140]. Отже, «віртуальна дипломатія повинна стати своєрідною політичною рекламою, головною метою якої полягає у встановленні контактів з зовнішньою аудиторією, представниками засобів масової інформації, іноземними союзниками, інвесторами, громадянами власної держави та ін.» [1, с. 141]. Досягти цього можна шляхом оновлення методів, технологій та інструментів інформаційного впливу на світову громадськість, забезпечивши доступ дипломатів до найширшої аудиторії, а також охопивши «всі рівні політики: найвищий рівень лідерства (військові та політичні керівники, а також офіційні дипломати); середній рівень (громадські активісти, журналісти, представники академічних інституцій); нижчий рівень (пересічні громадяни та лідери місцевих громад» [2, с. 82].

Унаслідок глобальної інформатизації міжнародних відносин коло питань зовнішньої політики суттєво розширилося: «об'єктами обговорення та регулювання стали такі сфери, як роззброєння, екологія, тероризм, соціальні питання, а також багато інших проблемних питань,

зокрема й ... внутрішні конфлікти. В результаті зміст порядку денного, який може бути предметом дипломатичного обговорення, значно ускладнився, а, власне, дипломатам необхідно тепер вивчати нові, раніше їм не знайомі сфери знань» [3, с. 26]. Зокрема, інформаційно-комунікаційна функція дипломатії полягає сьогодні «передовсім у встановленні діалогу між різними країнами. Дипломатичний діалог передбачає, в першу чергу, визнання того факту, що в іншій стороні також є власні інтереси та цілі. Визнання цього є не лише закономірним, а й продуктивним моментом у контексті розвитку міжнародних відносин. Тому головним у комунікаційно-інформаційній функції дипломатії сьогодні є не директивне нав'язування власної точки зору, а пошук взаємоприйняттого рішення через діалог» [3, с. 27]. Попри, на перший погляд, пріоритетність оперативно-інформаційної роботи дипломатичного представництва, все ж значущість інформаційно-аналітичної роботи, безсумнівно, невпинно зростає з огляду на ускладнення глобалізаційних процесів, стрімкий розвиток засобів комунікації, пошук шляхів вирішення проблеми інформаційного надміру насичення та інформаційного «шуму» тощо. Водночас інформація, що надається керівництву своєї держави дипломатичними представництвами, повинна відповідати трьом головним вимогам: актуальність, достовірність і повнота. Отже, можливості інформаційно-комунікаційних технологій і процеси глобальної інформатизації загалом зумовлюють переоцінювання стереотипів дипломатичної роботи, змушують держави враховувати їх потенціал під час вибору національних пріоритетів і зовнішньополітичних орієнтирів, форм і напрямів взаємодії. Реалізація прискореного сценарію цифрового розвитку як найбільш релевантного для України з погляду викликів, потреб та можливостей передбачає і трансформацію сфери дипломатії, яка, як зазначено у «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки», отримуватиме можливість створення нових форм міжнародного партнерства і співробітництва, а також для комплексного та глибокого перетворення.

Список використаних джерел

1. Белоусова Н. Б., Боклан О. В. Віртуальна дипломатія як знаряддя формування позитивного іміджу держави. *Міжнародна інформація*. 2010. Вип. 90 (Ч. II). С. 139–143.
2. Григор О. О. Сучасні виміри дипломатії в умовах конфліктних і кризових ситуацій. *Політикус*. 2019. Вип. 2. С. 79–84.
3. Гуменюк Б. Дипломатія доби глобалізації: нові виклики та завдання. *Світогляд*. 2009. № 1. С. 29–33.
4. Diamond L., McDonald J. *Multi-Track Diplomacy: A System Approach to Peace*. Washington. 1996. 182 p. URL: <http://imtd.org/about/what-ismulti-track-diplomacy/>

*Щербіна О. С., канд. екон. наук, доцент
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В АСПЕКТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Сьогодні не вимагає доказу той факт, що інформація та інформаційні технології стають дедалі більш дієвою зброєю. В останні роки значно підвищилося значення та питома вага невійськових засобів досягнення політичних цілей. Найбільш гострого характеру набуло інформаційне протиборство, яке пронизує зсередини всі форми боротьби, починаючи з дипломатичної, економічної та закінчуючи збройною боротьбою, і водночас має відносно самостійний характер. Його мета – деморалізувати населення та паралізувати волю іншої сторони. Сьогодні інформаційне протистояння готує та супроводжує політико-дипломатичні акції та навіть військові дії.

У широкому розумінні інформаційне протиборство – це форма боротьби, що становить сукупність спеціальних методів, способів та засобів вигідного впливу на інформаційну сферу об'єкта зацікавленості та захисту власної інформаційної сфери на користь досягнення поставленої